

Павло СЕНИЦЬ

ВПЛИВ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВСЬКИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Досліджено значення, місце і роль іноземних інвестицій у зростанні рівня життя населення України у посткризовий період. З'ясовані мотиваційні стимули входження іноземного капіталу у вітчизняну банківську систему. Розглянуто кількісні характеристики банків з іноземним капіталом. Визначено напрями впливу іноземних банківських інвестицій на зростання рівня життя населення України.

Процеси глобалізації світової економіки не могли обминути фінансово-банківську систему України, особливо з огляду на відкритість вітчизняної економіки. Банківська система перебуває в процесі прискорення інтеграції шляхом розширення присутності в ній іноземного капіталу, що цілком відповідає інтересам розвитку національної економіки, сприяє залученню іноземних інвестицій та розширенню ресурсної бази соціально-економічного розвитку. В свою чергу залучення іноземних інвестицій і співпраця з іноземними інвесторами визначають напрями та перспективи міжнародної банківської діяльності України. Саме тому пріоритетним є вирішення питання про форми та масштаби присутності іноземного банківського капіталу на вітчизняному ринку банківських послуг, яке повинно бути підпорядковане стратегічним цілям соціально-економічного розвитку, а саме – зростанню добробуту і рівня життя населення України.

Проблема ролі іноземних банківських інвестицій у зростанні добробуту, рівня і способу життя населення України належить до маловивчених. Між тим окремі методичні засади впливу іноземного капі-

талу на розвиток банківської системи досліджувала М. Козоріз [9]. Загальні підходи до регулювання рівня іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі вивчали Т. Смовженко, і О. Другов [7]. Регіональні аспекти впливу іноземного капіталу на соціально-економічне становище населення України аналізували Р. Слав'юк і І. Олександренко [8].

На рівні монографічних досліджень місце і роль іноземного банківництва в економіці України розглядали С. Реверчук [2], О. Дзюблюк [3], У. Владичин [4], О. Чуб [5]. Заслужують на увагу міркування О. Барановського щодо функцій іноземного капіталу на ринку банківських послуг [12], а також дослідження А. Абалкіної щодо реакції банків з іноземним капіталом на фінансову кризу [13].

Однак і надалі залишаються маловивченими питання мотивації входження іноземних банків на вітчизняний ринок, а також перешкоди на цьому шляху, особливо в посткризовий період. Потребують систематизації різні теоретичні аспекти щодо впливу іноземних банківських інвестицій на покращення фінансової культури і фінан-

сового становища населення напередодні інтеграції України в ЄС на рівні асоціації. Саме зараз важливими є чіткі теоретичні прогнози корисності подальшого зростання або зменшення присутності іноземних інвестицій у післякризовій банківській системі України.

Метою статті є дослідження значення, місця та ролі іноземних банківських інвестицій у зростанні рівня життя населення України у посткризовий період.

Досліджуючи мотиваційні аспекти іноземного банківського інвестування, відзначимо той факт, що для досягнення стабільного економічного зростання і забезпечення відповідних високих показників господарського і соціального розвитку держави чи її окремого регіону, необхідно, щоб фінансові інститути, які знаходяться на відповідній території, збільшували обсяги діяльності, рентабельність капіталу, а також масштаби наданих населенню банківських продуктів і послуг. Головним критерієм їхньої ефективності має бути здатність виробляти якісні і доступні для споживачів банківські продукти, збільшувати обсяги реалізації, досягати зростання прибутків. До речі, вища прибутковість банків – це й нарощування податкових платежів до бюджету та соціальних відрахувань до фондів і розвиток банківської інфраструктури.

Отже, іноземні банківські інвестиції є сьогодні тим ресурсом, який сприяє підвищенню ефективності функціонування вітчизняних банків, а в свою чергу – підприємств і домогосподарств, а відтак і розвитку відповідних територій та міст, поліпшенню соціального захисту громадян. Існує тісна кореляція між обсягами залучених іноземних банківських інвестицій і показниками економічного розвитку та темпами формування ринкового середовища. Нагромадження банківського капіталу є основним

інструментом забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, інвестування в ринкову інфраструктуру, в тому числі банківську.

Водночас проблеми банківського іноземного інвестування в національну економіку викликають численні дискусії у середовищі практиків і вчених. У результаті з'являються контраверсійні точки зору на сутність і значення іноземних банківських інвестицій, їхню роль в економіці держави та в процесах міжнародної інтеграції. З одного боку, простежується потужна лінія на перебільшення ролі іноземних банківських інвестицій у зростанні добробуту населення з посиланням на ту винятково важливу роль, яку вони відіграють в економічному житті нашої держави, а саме – проведенні ринкових реформ, становленні демократичного суспільства, досягненні світових соціальних стандартів. З іншого боку – існує крайнє трактування іноземних банківських інвестицій як чинника поглинання внутрішнього ринку зарубіжним капіталом, своєрідної форми фінансової експансії, що спричиняє перерозподіл світового багатства на користь високорозвинених держав та її олігархів.

Безумовно, іноземне банківське інвестування пов'язане із взаємним вигрешем обох сторін: інвестора і реципієнта. Інвестор отримує доступ до ринків банківських послуг, зменшує свої банківські ризики шляхом міжнародної диверсифікації капіталу. Сторона, яка приймає іноземні інвестиції, вирішує низку соціально-економічних проблем, зокрема, підвищення рівня життя населення.

Нині банківська система України повністю відкрита для входження іноземного капіталу, оскільки чинне законодавство дає можливість створювати в Україні банки із 100% іноземним капіталом. До основних інвесторів на ринках України належать се-

редні за світовими масштабами регіональні європейські банки. Що ж стосується глобальних інвесторів, то нами виявлено, що найбільші банки світу уникають надто корумпований український регіон. Протягом 2004–2012 рр. в Україні кількість банків з іноземним капіталом продовжувала збільшуватись (табл. 1).

Таким чином, іноземний капітал займає дедалі вагоміше місце у вітчизняній банківській системі. І загалом підвищення його ролі позитивно впливає на розвиток банківської системи. Заслуговує на увагу матриця розвитку сектору банків з іноземним капіталом в Україні (табл. 2).

Так, на 01.04.2012 р. частка банків з іноземним капіталом за їх групами становила: перша – 20%, друга – 26%, третя – 15%,

четверта – 39%. Інакше кажучи, іноземний капітал цікавить банки всіх розмірів, але найбільше – малі банки. Однак частка останніх за активами, власним капіталом, зобов'язаннями, збитками становила відповідно – 4%, 7%, 4 і 3%. Якщо порівняти ці відносні показники малих банків з показниками найбільших банків, то побачимо полярність у 18, 10, 18 разів і 3 рази. Вищенаведений висновок деталізують дані табл. 3.

До першої групи найбільших банків з іноземним капіталом включено “Приватбанк” і “Надра” на основі даних про істотну участь іноземних власників у їх статутному капіталі, яка становить більше 10%.

Необхідно наголосити, що в Україні немає жодного іноземного банку з канадським, японським, китайським, великобританським

Таблиця 1

Банки з іноземним капіталом в Україні, 2004–2012 рр., дані станом на початок року*

Показники	Роки									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Кількість банків з іноземним капіталом	19	19	23	35	47	53	51	55	53	
у тому числі із 100% іноземним капіталом	7	7	9	13	17	17	18	20	22	
Частка іноз. капіталу в статутному капіталі діючих банків, %	11,3	9,6	19,5	27,6	35,0	36,7	35,8	40,6	41,9	

* Складено на основі даних НБУ.

Таблиця 2

Матриця показників розвитку сектору банків з іноземним капіталом в Україні*

Група	Кількість банків		Активи		Власний капітал		Зобов'язання		Чистий прибуток/збиток	
	од.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Група I	11	20	462	73	55	69	407	73	-0,3	9
Група II	14	26	113	18	14	18	98	18	-2,5	78
Група III	8	15	32	5	4	5	27	5	-0,3	9
Група IV	21	39	28	4	6	7	22	4	-0,1	3
Всього	54	100	635	100	80	100	555	100	-3,2	100
Питома вага банків з іноземним капіталом у банківській системі, %	31		60		52		62		41	

* Складено на основі даних НБУ.

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА І МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА

Таблиця 3

Показники розвитку сектору банків з іноземним капіталом в Україні, тис. грн., станом на 01.01.2012 р.*

№з/п	№з/гр	Назва банку	Активи	Власний капітал	Зобов'язання	Чистий прибуток/ (збиток)
Група I						
1	1	ПРИВАТБАНК	145 118 473	16 746 978	128 371 495	1 425 816
2	4	РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ	51 347 408	6 471 861	44 875 547	30 655
3	5	УКРСОЦБАНК	40 206 926	6 607 773	33 599 153	14 853
4	6	ПРОМІНВЕСТБАНК	38 160 931	5 081 888	33 079 043	29 977
5	7	ВТБ БАНК	37 067 206	4 056 647	33 010 559	581 525
6	9	УКРСИББАНК	32 868 231	1 258 927	31 609 303	-3 717 329
7	10	АЛЬФА-БАНК	27 964 574	4 075 070	23 889 504	17 454
8	11	"НАДРА"	26 739 232	4 028 916	22 710 316	2 001
9	12	ДЕЛЬТА БАНК	23 216 416	1 449 536	21 766 880	469 338
10	13	ОТП БАНК	22 784 720	3 426 980	19 357 740	581 760
11	17	ДОЧІРНИЙ БАНК "СБЕРБАНКУ РОСИИ"	16 932 522	2 214 861	14 717 661	257 081
Всього, 11 банків			462 406 639	55 419 437	406 987 201	-306 869
Група II						
12	1	КРЕДИТПРОМБАНК	12 507 722	2 128 905	10 378 817	-683 808
13	2	ІНГ БАНК УКРАЇНА	10 771 234	1 704 230	9 067 005	172 603
14	3	БАНК ФОРУМ	10 474 126	1 491 141	8 982 984	-777 209
15	5	ЕРСТЕ БАНК	10 005 837	1 211 834	8 794 002	-171 992
16	7	ВІЕЙБІ БАНК	9 128 325	332 415	8 795 909	-497 361
17	9	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	8 555 919	600 040	7 955 879	1 959
18	10	СВЕДБАНК	8 419 467	953 499	7 465 968	-520 220
19	13	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	6 891 616	763 731	6 127 885	45 964
20	14	УНКРЕДИТ БАНК	6 555 815	905 617	5 650 198	36 954
21	15	УНІВЕРСАЛ БАНК	6 461 455	455 093	6 006 362	-418 667
22	16	ПРАВЕКС-БАНК	5 805 819	1 060 324	4 745 495	-131 649
23	17	БТА БАНК	5 743 828	1 557 488	4 186 340	4 775
24	18	"КИЇВСЬКА РУСЬ"	5 644 180	430 179	5 214 001	7 277
25	19	СІТІБАНК (УКРАЇНА)	5 574 256	785 303	4 788 954	409 216
Всього, 14 банків			112 539 599	14 379 799	98 159 799	-2 522 158
Група III						
26	2	МАРФІН БАНК	4 563 473	521 180	4 042 293	1 128
27	4	МЕГАБАНК	4 540 029	651 166	3 888 862	3 493
28	6	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ	4 221 570	616 727	3 604 844	194 311
29	7	ПІРЕУС БАНК МКБ	4 160 707	551 950	3 608 757	-649 574
30	10	КРЕДОБАНК	3 794 117	720 748	3 073 369	93 630
31	11	ПЛАТИНУМ БАНК	3 754 956	375 067	3 379 889	2 970
32	16	БМ БАНК	3 367 605	291 157	3 076 448	-36 351
33	18	УКРАЇНСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ БАНК	3 220 197	634 091	2 586 105	87 659
Всього, 8 банків			31 622 654	4 362 086	27 260 567	-302 734
Група IV						
34	1	СЕБ БАНК	3 227 855	458 824	2 769 030	4 369
35	2	ФОЛЬКСБАНК	2 944 205	413 313	2 530 892	38 232
36	6	БАНК КІПРУ	2 646 525	696 742	1 949 783	-82 532
37	8	ПРОКРЕДИТ БАНК	2 404 819	271 245	2 133 575	22 329
38	13	ЕКСПОБАНК	2 191 596	257 404	1 934 192	-9 509
39	21	АСТРА БАНК	1 727 402	1 095 813	631 589	22 845
40	25	БАНК ПЕРШИЙ	1 513 725	294 619	1 219 106	172
41	26	КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК	1 506 413	507 719	998 693	9 562
42	28	ІДЕЯ БАНК	1 480 729	205 014	1 275 715	6 523
43	29	"РУССКИЙ СТАНДАРТ"	1 453 843	112 871	1 340 972	996
44	31	"ЗОЛОТІ ВОРОТА"	1 369 764	106 212	1 263 552	1 026
45	39	ДІВІ БАНК	1 090 526	126 022	964 503	1 022
46	46	БАНК ПЕТРОКОММЕРЦ-УКРАЇНА	992 820	140 311	852 509	-140 166
47	52	ЗАХІДІНКОМБАНК	795 553	234 056	561 497	925
48	56	"РЕНЕСАНС КАПІТАЛ"	745 120	240 402	504 718	27 818
49	73	"ТРАСТ-КАПІТАЛ"	458 253	88 964	369 289	7 825
50	77	ДОЙЧЕ БАНК ДБУ	450 544	160 836	289 709	-33 412
51	88	КРЕДИТВЕСТ БАНК	375 973	96 334	279 639	3 528
52	91	ПРОФІН БАНК	335 438	116 359	219 079	728
53	93	КОМЕРЦІЙНИЙ ІНДУСТРІАЛЬНИЙ БАНК	318 775	120 407	198 368	4 153
54	110	УКРБУДІНВЕСТБАНК	162 733	94 304	68 429	913
Всього, 21 банк			28 192 611	5 837 771	22 354 839	-112 653

* Складено на основі даних НБУ.

капіталами. Водночас західноєвропейські країни в іноземному секторі банківської системи України традиційно представляють Франція та Італія (табл. 4).

Нами виявлено, що основними мотивами входження іноземних банків на український ринок є ринкові (захоплення нових ринків та отримання вищих прибутків) та регуляторні чинники. На ранній стадії входження їхня основна діяльність зводилася до обслуговування клієнтів з материнської країни, тобто іноземний капітал підтримує, передусім, діяльність іноземного бізнесу,

розширюючи тим самим його присутність на території країни і створюючи умови для експорту з неї прибутків. Згодом основним мотиваційним чинником стало одержання ринкових переваг – потужні іноземні банки, продаючи більш складні послуги і продукт, легко залучають кращих клієнтів, тим самим несуть нижчі ризики, чим ускладнюють конкуренцію для решти банків, у тому числі вітчизняних.

Іноземні банки в своїй експансії на банківський ринок прагнуть зберегти незалежність та утримати будь-якою ціною позиції

Таблиця 4

Банки з істотною участю Франції та Італії у капіталі банків України, станом на 01.01.2012 р., млн. грн.*

№ з/п	Назва банку	Відсоток Франції у статутному капіталі (СК)	Активи	Власний капітал	Зобов'язання	Чистий прибуток/ (збиток)	Чистий прибуток/ (збиток)
Група I							
1	УКРСИББАНК (ПАТ "УкрСиббанк", BNP Paribas) універсальний банк (роздрібний та корпоративний бізнес), м. Харків, ГП– Філіп Жоаньє	85 (15-Британія)	32 868	1 259	31 609	-3 717	52
Група II							
2	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК (ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК") спеціалізується на наданні роздрібних банківських послуг населенню та підприємствам малого та середнього бізнесу, м. Київ, ГП– Гідез Філіп	100	6 892	764	6 128	46	5
Група III							
3	КІБ КРЕДІ АГРІКОЛЬ (ПАТ Корпоративний та інвестиційний банк "Креді Агріколь") Обслуговує великі корпорації, м. Київ, ГП– Жак Муньє	100	4 222	617	3 605	194	146
Група IV							
4	ПРОФІН БАНК (ПАТ "БАНК ПРОФЕСІЙНОГО ФІНАНСУВАННЯ" є дочірнім банком СОСЬЄТЕ ЖЕНЕРАЛЬ А.Т.), універсальний банк, надає всі види банківських послуг, м. Донецьк, ГП– Володимир Іванов	98,1	335	116	219	0,728	0,08
№ з/п	Назва банку	Відсоток Італії у СК	Активи	Власний капітал	Зобов'язання	Чистий прибуток/ (збиток)	Чистий прибуток/ (збиток)
Група II							
1	ПРАВЕКС-БАНК (ПАТ КБ "ПРАВЕКС-БАНК", ІНТЕЗА САНПАОЛО СПА), універсальна фінансова організація, м. Київ, ГП– Сергій Наумов	100	5 805 819	1 060 324	4 745 495	-131 649	-13 000

* Складено на основі даних НБУ.

на світовому банківському ринку. Це стосується, передусім, середніх за розмірами західноєвропейських банків, котрим не вдається збільшити обсяг операцій в Західній Європі через конкуренцію та обмеженість вільних ресурсів. Зрештою, мотивом також може бути присутність заради самої присутності. Банки, що претендують на статус глобальних гравців, схильні "відзначатися" в багатьох країнах світу з тим, аби мати перевагу "всюдисущості" в зонах реальної інтенсивності свого бізнесу.

Між тим чи не найголовнішим чинником привабливості національної банківської системи для іноземних банків є отримання більш високого прибутку за умови прийнятого ризику. Частка іноземного капіталу залежить від величини банківської чистої маржі, прибутковості банківського сектору, кредитоспроможності країни, економічної та політичної стабільності, торговельних зв'язків, особливостей банківських систем, економічних чинників (ВВП на душу населення, рівень інфляції, реальні процентні ставки). Узагальнення світового досвіду показує, що чим істотнішою є присутність іноземних банків на ринку фінансових послуг, тим менше чутливими вони стають до зовнішніх і портфельних збурень. Причому зі зростанням сукупної іноземної присутності у банківському секторі даної країни, чутливість до збурень і проциклічність банків у ній зменшується. У більшості випадків присутність іноземного банківського капіталу є потужнішою за низького рівня оподаткування та низького рівня концентрації у банківській сфері. Тому Україні сьогодні потрібно активніше вживати заходів щодо підвищення рівня концентрації національного банківського капіталу [1].

Ми вважаємо, що нині вагомими перешкодами для залучення іноземних банківських інвестицій в Україну є: нестабільність правового режиму; невиконання урядом своїх рішень; відсутність підтримки з боку

влади; корупція; занадто довгі процедури одержання необхідних дозволів; нестабільність і величезний обсяг державного регулювання; невизначеність економічного середовища; сильний податковий тиск; труднощі у визначенні чітких умов одержання права власності; занижені можливі рівні прибутку; нестабільність політичного середовища; обмеженість інфраструктури; бюрократизм і корупція в місцевих і центральних органах влади; повільне просування податкової реформи; складні податкові процедури; складні і не зрозумілі ліцензійні, сертифікаційні і митні процедури; відсутність простих процедур викупу землі; недостатня прозорість процесу приватизації; недостатній захист прав інтелектуальної власності; відсутність незалежної судової влади тощо.

У контексті впливу іноземних банківських інвестицій на зростання добробуту українського населення необхідно враховувати наступне:

1. Збільшення кредитних ресурсів і можливості надання іноземними банками масштабних кредитів сприяє покращенню рівня фінансового забезпечення українського населення та громадян-підприємців.

2. Приплив іноземних банківських інвестицій "провокує" розширення доступу громадян до дешевих кредитних ресурсів, підвищення якості послуг, а також застосування комплексного обслуговування різних клієнтів. Адже, чим більша кількість на ринку кредитних ресурсів, тим ширший вибір має потенційний клієнт і тому ці ресурси стають дешевшими.

3. Висока надійність, стабільність та репутація іноземних банківських установ, які тривалий час здійснюють діяльність на світових ринках, сприяє підвищенню довіри вкладників до них. Великі іноземні банки не мають капіталізаційних проблем порівняно з вітчизняними малими банківськими установами, володіють значними активами та

капіталами, що сприяє підвищенню надійності банківських вкладів. В свою чергу, такі банківські установи вимагають від українських клієнтів дотримання податкової дисципліни, фінансової прозорості діяльності та інших умов, передбачених європейськими стандартами.

4. Позитивними характеристиками іноземних банківських інвестицій у царині підвищення народного добробуту також є зручності для відмовлення брудних коштів, надання поштовху до розвитку конкуренції, підвищення якості кредитного аналізу, використання високоякісних скорингових систем для аналізу клієнтської бази.

5. Іноземні банківські інвестори створюють на вітчизняному ринку нові робочі місця, що сприяє зниженню рівня безробіття населення. Разом з новими технологіями іноземні банківські інвестиції приносять креативні фінансові рішення, високі стандарти ведення бізнесу та сприяють розширенню спектра банківських послуг, що, безумовно, позитивно впливає на загальний рівень життя громадян.

6. Банки з іноземним капіталом, які обслуговують великих вітчизняних експортерів, надають їм можливість виходу на міжнародну арену, що особливо актуально для України, яка завершує останні юридичні формальності щодо інтеграції у Євросоюз.

Важливо наголосити на тому, що коли приплив іноземних банківських інвестицій належним чином регулюється та контролюється, структура банківської системи покращується, банки отримують більше стимулів для виходу на міжнародні фондові ринки, динамічніше розвиваються локальні фондові ринки, стає ефективнішим трансмісійний механізм грошово-кредитної політики, а процентна ставка знижується. При цьому розвивається ринок іноземної валюти; удосконалюється ризик-менеджмент в банках.

Проведений аналіз показав, що іноземний банківський капітал не несе тих витрат, які пов'язані з виконанням неформальних обов'язків місцевих банків перед політичними структурами та участю у тінювих механізмах. Прихід іноземних банківських інвестицій корелюється зі зниженням чистої маржі національних банків. Що менше перешкод для приходу іноземних банківських інвестицій, то менша маржа у національних банків, то більші накладні витрати, зумовлені необхідністю підвищення заробітної плати, а також вища управлінська й організаційна ефективність. Таким чином, враховуючи досвід інших країн, в Україні під впливом іноземного банківського капіталу можна очікувати на створення якісного нового банківського середовища, виникнення нових можливостей і водночас нових проблем.

На основі вищезазначеного можемо зробити висновок, що доцільність подальшого зростання присутності іноземних інвестицій у банківській системі країни зумовлена такими головними об'єктивними потребами:

- підвищення рівня кредитування економіки як передумови необхідних структурних зрушень;
- доведення рівня іноземних інвестицій в розрахунку на одну особу населення до показника сусідніх європейських країн;
- прискореного розвитку ринку банківських послуг;
- прямого використання сучасних банківських технологій та досвіду банківського менеджменту як передумови подальшої інституціоналізації національної банківської системи;
- підвищення конкурентоспроможності та посилення інтеграції у глобальний фінансовий простір.

Проведене дослідження показало, що додатковими чинниками, які свідчать про корисність розширення доступу іноземних

банківських інвестицій до вітчизняної банківської системи, є такі:

- розширення спектра банківських послуг і підвищення їх якості;

- зниження рівня процентних ставок за кредитами;

- зменшення впливу внутрішніх збурень на стабільність функціонування банківської системи;

- підвищення міжнародного фінансового рейтингу України та збільшення обсягів іноземних інвестицій у її економіку;

- оптимізація інституційної структури вітчизняної банківської системи та наближення її до стандартів країн із розвинутою ринковою економікою;

- збільшення припливу іноземного банківського капіталу в Україну з огляду на підвищений попит на ресурси з боку реального сектору вітчизняної економіки та неможливість задовольнити ці потреби за рахунок внутрішніх джерел;

- активізація участі вітчизняних банків в об'єктивних світових глобалізаційних процесах із можливістю врахування та попередження (недопущення) негативних їх наслідків для банківського сектору України.

Водночас залучення іноземного капіталу несе й серйозні загрози і проблеми не лише для банківської системи, а й для вітчизняної економіки та економічної безпеки держави в цілому та її населення. Формальні і неформальні критерії та цілі діяльності банків з іноземним капіталом не обов'язково збігаються з національними цілями соціально-економічного розвитку. Різке зниження частки національного банківського капіталу може призвести до ситуацій, коли певні сфери економіки будуть позбавлені кредитів, оскільки акціонери банків з іноземним капіталом завжди інвестуватимуть у ті галузі і в тих країнах, де прибуток і безпека є вищими. Особливо це стосується сфер української економіки, пов'язаних із

видобутком та первинною переробкою мінерально-сировинних ресурсів. Виникнення загрози для економічної безпеки країни можливе через неконтрольований та масовий відтік банківських ресурсів за кордон. Початковий приплив іноземного капіталу у вигляді відкриття філій та придбання нерезидентами частки або всього статутного капіталу вітчизняних банків з часом може призвести до серйозного відтоку ресурсів з країни та виведення за кордон отримуваних доходів, що й спостерігається нині.

Отже, залучення іноземних банківських інвестицій є стимулювальним чинником підвищення рівня конкурентоспроможності банківської системи України. Це сприятиме забезпеченню стабільного розвитку банківського сектору, досягненню високого рівня його ліквідності і стійкості. Запорукою цього стане значна концентрація вітчизняного банківського капіталу, динамічний розвиток реального сектору економіки, а також зростання добробуту і рівня життя населення.

Проведене дослідження дає підставу обґрунтувати такі висновки:

1. За останні 12 років частка іноземного капіталу в статутному капіталі та активах банківської системи України зростала. Проте банківський сектор національної економіки, порівняно зі світовими стандартами, залишається ще слабо капіталізованим, а рівень задоволення населення банківськими послугами є невисоким.

2. Основними представниками західно- і східноєвропейського іноземного капіталу в Україні є Франція, Австрія, Італія, Польща. При цьому, в Україні немає жодного іноземного банку з канадським, японським, китайським і великобританським капіталом, тобто з країн, в яких рівень життя населення є дуже високим.

3. Основними мотивами входження іноземних банків на вітчизняний ринок фінансових послуг є: заострення банків-

ської конкуренції в країнах ЄС; максимізація банківського прибутку; зростання попиту на якісні банківські продукти і послуги в Україні.

4. Головними напрямками впливу іноземних банківських інвестицій на зростання рівня життя населення України є: покращення рівня фінансового забезпечення населення; застосування якісного комплексного обслуговування; зростання довіри населення до банківських продуктів (кредитних, депозитних та інвестиційних); зменшення корупційного поля та тіньової діяльності у банківській системі.

До першочергових напрямів дослідження проблеми впливу іноземних банківських інвестицій на зростання добробуту і рівня життя населення належать: вивчення передових методик організації стимулювання праці в банках з іноземним капіталом та можливостей їх застосування в інших банках; аналіз впливу банків з іноземним капіталом на зростання частки банківських послуг у ВВП країни; з'ясування рівня інноваційності послуг і продуктів банків з іноземним капіталом та їх популярності серед вітчизняних споживачів; визначення ступеня впливу банків з іноземним капіталом на розгортання процесів кредитної експансії і виникнення банківських криз.

Література

1. Реверчук С. К., Вовчак О. Д., Бойко Ю. О. Концентрація банківського капіталу: управління і досвід: Монографія / За наук. ред. д. е. н., проф. С. К. Реверчука. – Львів: "Растр-7", 2012. – 192 с.
2. Реверчук С. К., Дзямулич О. С., Семиш П. М. Банківський сектор в економіці України (особливості та закономірності розвитку): Монографія. – Львів: ВК "АРС", 2012. – 320 с.
3. Банківська система України: становище і розвиток в умовах глобалізації економічних

процесів: Монографія / За ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Астон, 2012. – 358 с.

4. Владичин У. В. Іноземне банківництво в Україні: Монографія. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 312 с.

5. Віднійчук-Вірван Л. А. Міжнародний банківський бізнес: базові категорії, поняття, терміни: Навчальний посібник. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 312 с.

6. Чуб О. О. Банки в глобальній економіці: Монографія. – К.: КНЕУ, 2009. – 340 с.

7. Сможенко Т. С., Другов А. А. К вопросу о регулировании уровня иностранного капитала в банковской системе (на примере Украины) // Деньги и кредит. – 2008. – № 4. – С. 49–53.

8. Слав'юк Р. А., Олександренко І. В. Вплив іноземного капіталу на розвиток регіону: Монографія. – Львів: ННБК "АТБ", 2010. – 305 с.

9. Козоріз М. А. Методологічні засади дослідження впливу іноземного капіталу на розвиток банківської системи України // Фінанси України. – 2007. – № 11. – С. 95–103.

10. Омельченко А. Н. Международная деятельность иностранных банков в условиях глобализации (на примере России): автореф. дис. ...канд. экон. наук. – М., 2009. – 33 с.

11. Дзюблюк О. В. Глобалізаційні процеси та участь іноземного капіталу у розвитку банківської системи // Банківська справа. – 2008. – № 2. – С. 37–46.

12. Барановський О. Іноземний капітал на ринках банківських послуг України, Росії та Білорусії // Вісник НБУ. – 2007. – № 9. – С. 12–20.

13. Абалкіна А. А. Банки с иностранными инвестициями в России: реакция на финансовый кризис // Финансы и кредит. – 2010. – № 28. – С. 22–29.

14. Юдина И. Н. Банковская система в развивающихся экономиках: опыт становления, развития и кризисов. – М.: ООО "Издательский центр РИОР". – 2012. – 350 с.